

DeTALES: DIGITÁLIS FELNŐTTOKTATÁS EU BŐVÍTÉSI TÖRTÉNETEK SEGÍTSÉGÉVEL

(Grundtvig Multilateral 510674-LLP-1-2010-1-IT-GRUNDTVIG-GMP)

WP 2: Kutatás és tartalomfejlesztés Háttérkutatás

A jelentés a DeTales partnerség keretében, az abban részvevő országok közreműködésével jött létre.

2011. április

TARTALOMJEGYZÉK

1. Összefoglaló	3
2. Módszertan	4
3. A célcsoport meghatározása	5
3.1. A kérdőív megválaszolóiról	5
3.2. A válaszadók országonkénti bemutatása	6
4. Identitás	8
4.1. Általános eredmények	8
4.2 Országonkénti elemzés	9
5. EU bővítés	11
5.1. Általános eredmények	11
5.2 Országonkénti elemzés	11
6. Mobilitás	14
6.1. Általános eredmények	14
6.2 Országonkénti elemzés	15
7. Munkaerő piac	18
7.1. Általános eredmények	18
7.2 Országonkénti elemzés	18
8. Aktív állampolgárság	21
8.1. Általános eredmények	14
8.2 Országonkénti elemzés	15
9. Összegzés	23

1. Összefoglaló

Jelen háttérkutatás a DeTales project 2-es WP (munkaegység) célkitűzéseire, elvégzendő feladatainak pontos meghatározásához készült.

A háttérkutatás célja, hogy a projectben résztvevő országok lakosainak az Európai Unióról, annak történetéről és bővítéséről (EU) kialakult személyes képzetüket, ismereteiket kutassa fel, gyűjtse össze és elemezze politikai, társadalmi szemszögből. Természetesen a felmérés és eredményei nem nevezhetők reprezentatívnak, inkább az észrevételekre adhatnak ösztönzést, pl. ha összevetjük a hivatalos felmérések, kutatások (Eurobarometer) adataival.

A kutatáshoz egyedileg kitöltött, papíralapú kérdőíveket használtunk. Összesen 293 kitöltött kérdőívet dolgoztunk fel, ezek országokkénti elosztása a következő:

- Bulgária – 23 db
- Egyesült Királyság – 42 db
- Litvánia – 50 db
- Magyarország – 50 db
- Németország – 28 db
- Olaszország – 50 db
- Törökország – 50 db

2. Módszertan

A háttérkutatás alapját egy olyan kérdőív képezte, amelynek 5 fő, az EU történetéhez és bővítéséhez kapcsolódó kérdéscsoportja volt: identitás, bővítés, mobilitás, munkapiac, aktív polgárság. A kérdőív, ezen kívül néhány általános, az EU-ról való ismeretekre irányuló kérdést is tartalmazott a projekt célközönsége számára.

A kérdőívek a partnerség országaiban: Bulgáriában, az Egyesült Királyságban, Litvániában, Magyarországon, Németországban, Olaszországban és Törökországban kerültek kitöltésre. Ez három korábbi, három újonnan belépő országot és egy tagjelöltet takar, így az országok összetettsége, lehetőséget ad a különböző hozzáállás, a tágabb horizontú nézőpontok elemzésére, a hasonlóságok és különbségek vizsgálatára.

Minden partner nemzeti szinten készítette el a felmérést, azok eredményeit is így összegezte és elemezte, kiemelve a nemzeti specifikumokat. Az átfogó elemzés a nemzeti jelentések alapján készült.

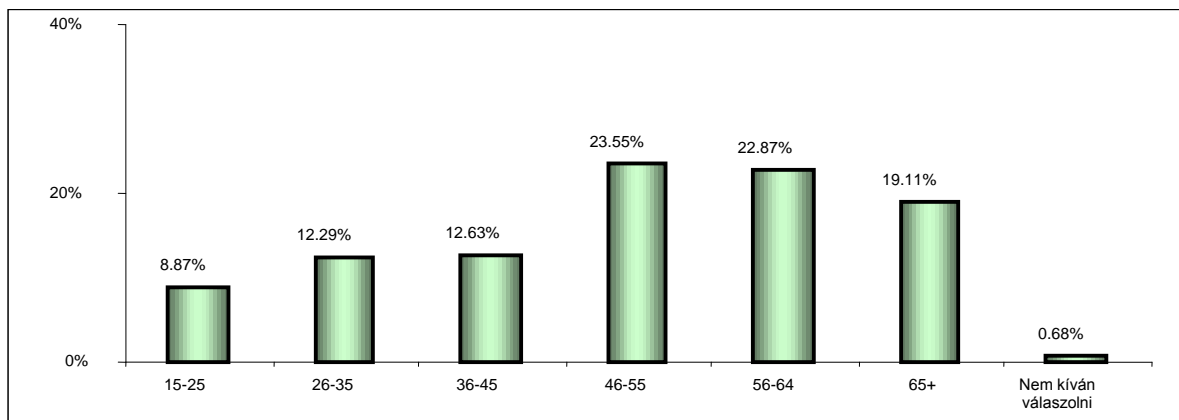
A felmérés 2011. február 1. és 2011. április 30. között készült.

3. A célcsoport meghatározása

3.1. A kérdőívek megválaszolóiról

A háttérkutatáshoz megvizsgáltuk a beérkezett 293 kérdőívet, amelyekből 23 érkezett Bulgáriából, 42 az Egyesült Királyságból, 50 Litvániából, 50 Magyarországról, 28 Németországból, 50 Olaszországból és 50 Törökországból. A felmérésben résztvevők 52%-a férfi és 48%-a nő volt, a 15 és 65 év közötti korosztály minden szegmenséből. A válaszolók közel 65%-a 46 év fölötti. A válaszadók korosztályának ezen metszete lehetőséget adott, hogy széles körképet szerezhessünk a project által meghatározott, alacsony iskolázottságú, felnőtt és középkorú munkavállalói csoportok véleményéről. A kérdőív külön figyelmet fordított arra, hogy a felnőtt és középkorú korosztályban nagyobb az ellenállás a változások minden fajtája ellen, beleértve a mindennapi életüket, vagy akár az Európai Unió egészét, történetét, bővítését.

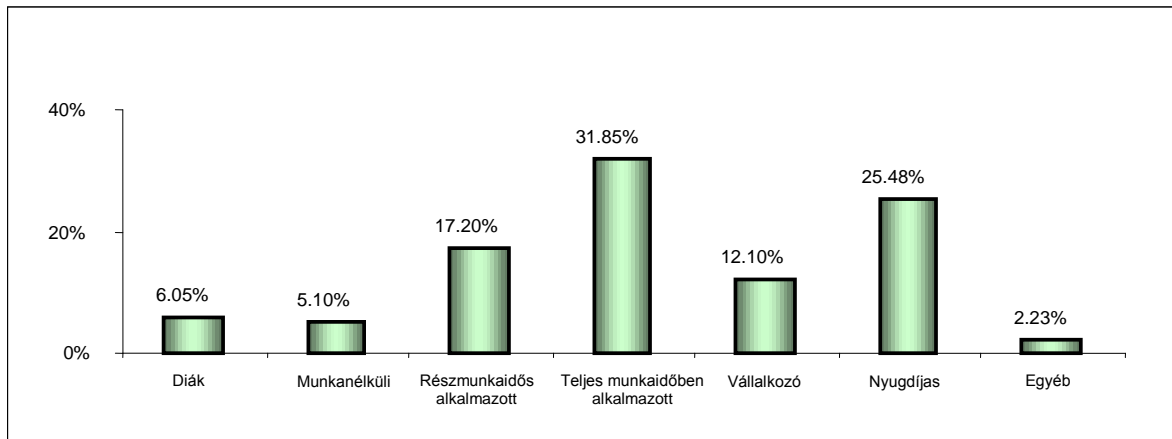
1. ábra: a válaszadók kormegosztása

A válaszadók több mint 47%-a nagyvárosi lakos, hozzávetőlegesen 22%-a kisvárosban, 26%-a pedig falun él. A foglalkoztatási helyzetüket illetően a válaszadók többsége teljes munkaidőben dolgozik (32%), ezt követik a nyugdíjas válaszadók (26%) és a

részmunkaidőben alkalmazottak (17%). A megkérdezettek közül 5% a munkanélküliek aránya.

2. ábra: foglalkoztatottság

A válaszadók több mint 33%-a felsőfokú végzettségű. További 35%-a rendelkezik érettségivel, vagy ezzel egyenértékű szakirányú végzettséggel. A válaszadók 23%-a nem folytatott másodfokú tanulmányokat és 12%-a nem fejezte be az általános iskolát.

3.2. A válaszadók országonkénti bemutatása

➤ Bulgária

Bulgáriában 23 fő töltötte ki a kérdőívet, mind bolgár állampolgár, akikből 27% nő és 73% férfi. Minden válaszadó 46 éves és annál idősebb korosztályba tartozik, amely korcsoport vizsgálata a bolgár partner feladata volt a project folyamán. A megkérdezettek 87%-a város lakó, 13% pedig falun él. A válaszadók 12%-a dolgozik rendszeresen, ennek fele teljes-, másik fele pedig részmunkaidőben. A kitöltés pillanatában csak 2 fő volt munkanélküli. Minden megkérdezett rendelkezett érettségivel, 19 fő pedig egyetemi, 4 főiskolai diplomával.

➤ Egyesült Királyság

A válaszadók 61%-a 36 éves és a fölötti korosztályból került ki. A nők és férfiak aránya 60:40 és 80%-uk kisvárosban vagy falun él. Ez utóbbiak aránya több mint a fele a megkérdezetteknek és mindösszesen 7% jelölte meg lakóhelyének a nagyvárost. A megkérdezettek 70%-a alkalmazott, 7%-uk nyugdíjas és a munkanélküliek aránya 20%-os. Minden ötödik válaszadó rendelkezik felsőfokú végzettséggel, 70%-a pedig valamilyen középfokúval, vagy azzal egyenértékűvel. Jóformán minden megkérdezett használja napi szinten a számítógépet.

➤ **Litvánia**

Litvániában 50 kérdőívet töltöttek ki, a válaszadókból 13 férfi és 37 nő volt. A korcsoport: 19 fő 46-55 év közötti, 11 fő az 56-64 éves és 20 fő a 65 év fölötti korosztályból való. A válaszadókból 48 vallotta magát litvánnak, két fő nem válaszolt erre a kérdésre. A legtöbb megkérdezett városban élő (39 fő) nyugdíjas (25 fő) vagy dolgozó (20 fő). 20 főnek van felsőfokú, 15-nek középfokú végzettsége, négyen válaszolták, hogy alacsony fokú végzettséggel rendelkeznek.

➤ **Magyarország**

A magyarországi felmérés a kutatási tervben megfogalmazott vállalás értelmében a 34 és 55 év közötti korosztályra koncentrált, Összesen 50 kérdőívet töltött ki 30 nő és 20 férfi. Minden válaszadó Magyar állampolgár, 27 él nagyvárosban (Budapest), 15 más városban (főleg Miskolc) és 8 falun (leginkább Budapest és Miskolc vonzáskörzetében). A felmérésben résztvevők foglalkoztatási eloszlása nem tükrözi a magyar átlagot, a megkérdezettek körében az átlagosnál kevesebb a vállalkozó és több a részmunkaidős alkalmazott.

➤ **Németország**

Németországban a felnőttek két csoportja válaszolt a kérdésekre. Az elsőben olyan aktív dolgozók, akik médiaoktatásban vesznek részt (12 fő). Ők mind napi szinten használják az internetet és a számítógépet munkájukhoz. Összesen 15 férfi és 13 nő válaszolt a kérdőívre. A válaszadók többségének életkora 46 év fölött van (20 fő), csupán 8 fő idősebb 65 évesnél. A válaszadók egy török állampolgár kivételével mind német állampolgárok.

➤ **Olaszország**

A kérdőívre 50 fő, leginkább alacsony végzettségű, 45 és 65 év közötti felnőtt adott válaszokat, főleg a Róma környéki vidéki környezetből. Legtöbbjük mezőgazdasági vállalkozó. A válaszadók olyan vidéken élnek, ahol nagy a bevándorló vendégmunkások és mezőgazdasági alkalmazottak száma.

➤ **Törökország**

Törökországban 50 kérdőív került kitöltésre, minden válaszadó török állampolgár volt. Közülük 70% (35 fő) férfi és 30% (15 fő) nő. A korosztályok a következők voltak: 15-25 éves 19 válaszadó, 26-35 éves 8 válaszadó, 36-45 éves 13 válaszadó, 46-55 éves 8 válaszadó, 56-64 éves 2 válaszadó. 47 fő városi, 2 fő kisvárosi és 1 fő falusi lakos. A válaszadókból 12 fő diák, 3 fő munkanélküli, 3 fő részmunkaidőben, 19 fő teljes munkaidőben dolgozik, 2 fő vállalkozó, 7 fő nyugdíjas és 3 fő választotta az „egyéb” kategóriát. 12 főnek van általános iskolai, 12 főnek középiskolai, 3 főnek szakiskolai és 22 főnek egyetemi végzettsége, 1 fő választotta az „egyéb” kategóriát.

4. Identitás

4.1. Általános eredmények

A válaszadók legnagyobb arányban (38%) politikai egységként határozták meg Európát. 32% szerint Európa egy földrajzi egység és 22% válaszolt úgy, hogy Európa egy kulturális egység. Az európai emberek elképzeléseiben két meghatározó európai szervezet – az Európai Unió és az Európa Tanács – vállal meghatározó szerepet az európai identitás kialakításában.

A válaszadók közel 40%- gondolja úgy, hogy országa kulturális identitását befolyásolják európai szomszédjaik és valamivel több, mint 10%-uk pedig határozottan egyetért ezzel a feltételezéssel. A válaszadók 29%-a inkább egyetért, mint nem ért egyet ezzel az állítással, és 20%-uk egyáltalán nem ért vele egyet. A válaszokban megfogalmazott értékeket országoként vizsgálva két meghatározó csoportot alkothatunk. Az első csoportban, Bulgária és Olaszország esetében az „egyetértő” és „határozottan egyetértő” válaszokat adók aránya alacsonyabb (10% Olaszország és 43% Olaszország esetében). Minden más vizsgált ország esetében ez az érték meghaladja a válaszadók 50%-át. Hogyha azonban figyelembe vesszük

a jelenlegi bevándorlási és interkulturális keveredési folyamatokat, feltételezhető, hogy ez a szám érezhetően nőni fog a jövőben. Ezzel egy időbe, a megkérdezettek 44%-a vallja, hogy országuk megőrizte egyedi identitását. Az eredmény azt mutatja, hogy az európai gazdasági egyesülést adott keretet az Európai Unió számára a kulturális keveredésre és az emberek, a tagköztársaságok közötti nagyobb mértékű kommunikációjára. Noha az Unión belül sikerült megtartani a nemzeti identitást, az egymás felé irányuló toleranciával együtt.

A felmérés eredményeként kiderül, hogy a válaszadók több mint kétharmada tartja úgy, hogy országa egy nagyobb európai identitás része (körülbelül a válaszadók 65%-a). Körülbelül 16%-uk nem ért egyet ezzel a kijelentéssel és további 20%-uk se nem tud egyetérteni sem ellentmondani ezzel. Az európai gazdasági integráció alapvető faktora lett az európai identitásnak, amelyhez az európai országok önként kapcsolódnak.

4.2. Országokénti elemzés

➤ Bulgária

A válaszadók többsége (68%) földrajzi egységként határozta meg Európát. Ugyanilyen arányban válaszolták azt, hogy Bulgária egy nagyobb európai identitás része. Arra a kérdésre, hogy az ország mennyire befolyásolják európai szomszédjai a válaszadók jóformán egyenlő arányban oszlottak meg. 48%-uk nem ért egyet, 44% pedig egyetért a kijelentéssel. Noha, arra a kérdésre, hogy az országnak egyedi identitása van, amit nem befolyásolnak az európai országok, az állítással 76% egyetértett.

➤ Egyesült Királyság

A válaszadók nagyjából fele gondolja úgy, hogy Európa egy politikai egységet képez, a másik fele egyenlő arányban gondolja azt, hogy földrajzi vagy kulturális egység lenne. 60%-uk gondolja, hogy a brit identitásra hatással vannak más Európai országok, 40%-a pedig nem. A válaszadók egy harmada nem biztos abban, hogy országának lenne egy egyedi identitása és nem befolyásolja azt a többi európai ország. Mindemellett a megkérdezettek 70%-a gondolja úgy, hogy az Egyesült Királyság része egy nagyobb Európának.

➤ Litvánia

A válaszadók közel fele (23 fő) gondolja, hogy Európa egy földrajzi egység, 21 fő szerint és/vagy politikai egység is, illetve 17 fő szerint Európa egy kulturális egység. A legtöbb válaszadó egyetért azzal, hogy országukat befolyásolják a környező országok és azzal is, hogy országuk részese egy nagyobb Európának, de szerintük Litvánia mindeközben megőrzi egyedi identitását.

➤ **Magyarország**

36 válaszadó szerint Európa egy földrajzi egységet képez, amely vélemény jól megfelel az általános magyar oktatási eredményeknek és magatartásnak. (Magyarországon Európa és az Európai Unió nem képez szinonimát, mint például Franciaországban vagy az Egyesült Királyságban). A legtöbb válaszadó (28 fő) egyetért azzal, hogy a magyar kultúrára hatással vannak a szomszédos országok. Jelentős azoknak a száma is (33 fő), akik úgy gondolják, hogy országuk egy nagyobb európai identitás része. Ezzel szemben, igen alacsony azoknak az aránya, akik szerint a nemzeti identitást nem befolyásolják az európai országok (10 fő).

➤ **Németország**

Noha a német polgárok közt általában csökken a bizalom Európa iránt, mégis elég erős annak az érzete, hogy Európa nagyon függ a különböző országoktól és kultúráktól, erős azok befolyása. A válaszadók 68%-a egyetért azzal, hogy országuk kulturális identitását befolyásolják a környező országok és 79% határozottan nem ért egyet azzal, hogy országa egyedi, nincsenek rá hatással más európai kultúrák, országok.

➤ **Olaszország**

Az eredmények azt mutatják, hogy az olaszok többsége az Európai Uniót leginkább földrajzi, illetve politikai közösségnek tartják. Általában úgy érzik, hogy egy nagyobb Európa részesei, de közben olasz állampolgároknak tartják magukat, akikre nincsenek hatással a több európai országok.

➤ **Törökország**

A válaszadók többsége (40%) politikai egységként határozta meg Európát. 13 fő (26%) másként határozta meg, így 7 fő (14%) földrajzi egységként, 6 fő (12%) kulturális egységként és 3 fő (6%) nem tudott válaszolni. A válaszadók többsége (62%) egyetért azzal a

kijelentéssel, hogy az ország kulturális identitását befolyásolják európai szomszédjai. Az ellenkező véleménnyel 28%-uk értett egyet és mindösszesen 4 fő (8%) volt semleges ebben a kérdésben.

5. EU bővítés

5.1. Általános eredmények

A válaszadók 64%-a tudta pontosan megmondani az Európai Unió jelenlegi taglétszámát. A válaszadók kevesebb, mint fele tudta nagyjából biztosan megmondani, hogy mely országokkal folytat csatlakozási tárgyalásokat az EU, a többiek egy része nem tudta (27%) vagy nem volt benne biztos (30%). Ezt magyarázhatja az, hogy a csatlakozási folyamat általában igen hosszú és eközben több tagjelölt ország neve is felszínre kerül. Ugyanakkor az EU irányelveit igyekeznek nemzeti szinten is megvalósítani, az EU polgárait tájékoztatni, amelynek eredményeként az Unió polgárai általában jól tájékozódottak annak ügyeiről.

A válaszadók valamivel több, mint a fele (56%) gondolja úgy, hogy az európai bővítés több erőt ad az Uniónak és a tagországoknak. Arra a kérdésre, hogy az EU már így is elég nagy és a saját problémáival sem bír megfelelően megbirkózni, a válaszadók legnagyobb része (42%) bizonytalan választ adott. Mindemellett a válaszok nagy többségben (több mint 86%) arra utal, hogy az EU-nak nyitottnak kell lennie a többi európai kultúra és szellemiség felé. Az eredmény azt is megmutatja, hogy a polgárok nagy része nem látja át azokat a nehézségeket, amellyel ezekben az években az EU-nak szembesülnie kell a bővítési tárgyalások folyamán, de nyitottak az új tagállamok csatlakozása ügyében.

5.2. Országokénti elemzés

➤ Bulgária

A válaszadók többsége (90%) jól megjelölte az EU tagállamainak számát. Több mint 65%-uk állította azt, hogy tudja, az EU mely országokkal folytat jelenleg csatlakozási tárgyalásokat.

A válaszadók több mint 60%-a osztja azt a véleményt, miszerint a bővítés erőt adna az EU és tagországai számára, de ugyanakkor a megkérdezettek szintén több mint fele aggodalmát fejezte ki, hogy az EU már most is túl nagy és nem tud megbirkózni saját

problémáival. Az összes válaszadó egyhangúan úgy gondolta, hogy az EU-nak nyitottnak kell lennie az ötletekre és szellemiségre.

➤ **Egyesült Királyság**

A megkérdezett walesi csoport több mint a fele állította, hogy az Uniónak 27 tagállama van. Köztük nagyjából egyenlően oszlott meg azoknak az aránya, akik szerint a nagyobb Európa több erőt ad és akik szerint nem. Ugyanakkor 38%-uk nem tud véleményt nyilvánítani ebben a kérdésben. Mindemellett 70%-uk nem tud választ adni arra a kérdésre sem, hogy az EU már így is túl nagy-e, saját belső problémáival sem tud megküzdeni. A walesi válaszadók egyetértenek abban, hogy Európának nyitottnak kell lennie más kultúrák és szellemiségek irányába. A válaszadók 80%-a egyetértett, vagy határozottan egyetértett a kérdéssel. A megkérdezettek általában elég bizonytalanok voltak abban a kérdésben, ki a jelenlegi tagjelölt országok?

➤ **Litvánia**

A legtöbb válaszadó (40 fő) helyesen nevezte meg, hogy az EU-nak 27 tagállama van, illetve ugyanennyien értenek egyet azzal a kérdéssel is, hogy Európa számára erőt ad az Unió bővítése. A legtöbb válaszadó egyetért azzal is, hogy Európának nyitottnak kell lennie más kultúrák és szellemiségek felé. Megjegyzendő azonban, hogy az EU méretét taglaló kérdésben megoszlottabbak a vélemények, mivel 17 fő egyetértett, 7 pedig határozottan egyetért azzal, hogy az EU már így is elég nagy, saját belső problémáit sem tudja megoldani, ezzel az állítással 14 fő nem ért egyet.

17 válaszadó nem biztos benne, melyek a tagjelölt államok, 13 fő nem tudja, 20 fő válaszolta azt, hogy tudja, melyek. Arra a kérdésre, hogy mely országok folytatnak csatlakozási tárgyalásokat, a legtöbb válasz Törökországot (17 fő), Horvátországot (10 fő) és Izlandot (9 fő) emelte ki.

➤ **Magyarország**

A legtöbb válaszadó jól meghatározta, hogy az EU jelenleg 27 tagot számlál, 10-en nem tudták helyesen megnevezni, így választották a 15, a 25 (Magyarország belépésekor, 2004-ben 25 volt a taglétszám) vagy a 30 tagország számot.

Noha a magyarokat igen erős euro-szkepticistáknak szokás tartan, a válaszadók csak egy kis része gondolta úgy, hogy az EU bővítés rossz irányba vezetne. Mindösszesen egy fő válaszolta azt, hogy Európának nem szabad nyitottnak lennie más kultúrák és szellemiségek felé. A válaszadók többsége (30 fő) gondolja, hogy az EU már most sem bír megbirkózni saját belső problémáival, 11 fő szerint pedig az EU készen áll a bővítésre.

22 fő állította azt, hogy figyelemmel kíséri a csatlakozási tárgyalásokat, de arra a kérdésre, hogy mely országokkal folynak ezek a tárgyalások, már rossz választ adtak. 15 fő nem volt benne biztos, de néhányan mégis megjelöltek pár országot. A legtöbb válaszadó biztos volt abban, hogy Horvátországgal folynak tárgyalások, amely a kérdőív felvételének idejében sokat hangoztatott politikai kérdés volt az országban, hiszen Magyarország, éppen aktuálisan az EU elnökséget töltötte be és fő külpolitikai célkitűzésként kezelte a csatlakozási tárgyalásokat Horvátországgal. Az általános európai ismeretek eredményeként 18 fő jelölte meg Törökországot, de senki nem gondolta, hogy Svédország vagy Svájc tagjelölti tárgyalásokat folytatna.

➤ **Németország**

Korábban általánosan megfigyelhető volt Németország Európa barát hozzáállása. A jelenlegi pénzügyi válság azonban erősítette a bővítéssel és az európai gazdasági rendszer fenntarthatóságával szembeni szkepticizmust. A válaszadók 43%-a nem ért egyet azzal a kijelentéssel, hogy „az európai bővítés több erőt ad az EU-nak és a tagállamainak”.

➤ **Olaszország**

Az embereknek nincs mély ismeretük az EU bővítési folyamatairól (sem a tagországok számáról, sem pedig a tagjelöltekről).

Nyitottak a kulturális ismeretek bővülésére, de megfogalmazódik az EU tagság fontossága, hogy nem csak egy országban kell gondolkodni, de ugyanakkor nem biztosak abban, hogy az EU képes leküzdeni jelenlegi problémáit.

➤ **Törökország**

A válaszadók közel fele (44%) helyesen nevezte meg az EU jelenlegi taglétszámát. A hibás válaszok között legjellemzőbb (13 fő) a 25 tagországot megjelölők tábora. A megkérdezettek határozott többsége (76%) vallja, hogy az európai bővítés több erőt ad az EU-nak és a

tagállamainak, de ugyanakkor 60%-uk úgy gondolja, hogy az EU így is túl nagy, nem tud megbirkózni jelenlegi problémáival sem. A válaszadók határozott többsége (92%) gondolja, hogy az EU-nak nyitottnak kell lennie más kultúrák, ötletek és szellemiség felé.

6. Mobilitás

6.1. Általános eredmények

A megkérdezettek valamivel több, mint fele (53%) válaszolta azt, hogy volt egy másik EU tagállamban az elmúlt 2 évben, 57%-uk üdülési szándékkal tette azt. A legnagyobb arányban a német (86%) és a magyar (80%) válaszadók írták, hogy utaztak, a legkisebb arány pedig Litvániában (30%), Bulgáriában (22%) és Törökországban (16%) volt mérhető. Ezek az értékek jól magyarázhatóak az európai gazdasági válság hatásaival, illetve egyes célcsoportoknál (főleg Bulgária esetében) az 55 évesnél idősebb korosztály megkérdezésével. A célcsoport kiválasztása a projektben vállalt kritériumok szerint történt, így az eredmények csak a jelen kutatás számára lehetnek valamelyest relevánsak, nyilván nem értékelhető a teljes lakosság körében. A megkérdezettek közel 20%-a rokonlátogatási, 17%-a pedig üzleti célból utazott más EU tagállamba.

A válaszadók 47%-a az utazás legnagyobb problémájának a nyelvi akadályokat nevezte meg. A többi kiemelt indok között szerepelnek a kulturális vagy szokásbeli különbségek, az időjárás, a hiányzó család és barátok, az elveszés lehetősége, illetve a másokkal való megismerkedés nehézsége. Ezeket a probléma faktorokat nagyjából egyenlő arányban 5-5%-ban nevezték meg a válaszadók. A nehézségek ellenére a megkérdezettek 27%-a kellemes tapasztalatokat szerzett külföldön.

A megkérdezettek több mint 70%-a ismer olyasvalakit, aki más országban született és letelepedett a válaszadó hazájában, ezek 35%-a több mint 7 ilyen embert is ismer. Mindösszesen 19% válaszolta azt, hogy nem ismer külföldön született, hazájában letelepedett embert. Ez az érték jól mutatja a munkaerőpiacon kialakult növekvő mobilitást. Noha a jelenlegi gazdasági válság egy kicsit módosít ezen arányokon, de az EU tagállamok irányába változatlan a migrációs hullám. Ezen területen kiemelkedően nagy (70%) az olasz megkérdezettek esetében azon válaszok aránya, hogy ismer több mint 7 más országban született, Olaszországban letelepedett személyt.

6.2. Országokénti elemzés

➤ Bulgária

A válaszadók nagyobb többsége (78%) nem utazott külföldre az elmúlt 2 évben, de akik igen, ők alapvetően (60%) turizmus, vagy üzlet (40%) céljából. A megkérdezettek 90%-ának gondot jelent az idegen nyelv – angol, francia vagy német – ismeretének hiánya. Szintén gondot jelenthet a kultúra és a hagyományok különbsége (4%) és a család hiánya (4%).

A megkérdezettek több mint 70%-a ismer olyan valakit, aki külföldön született és Bulgáriában telepedett le.

A válaszok leginkább a 46 év fölötti célcsoport miatt alakulhattak így, mivel az ő korosztályukban erősen érezhető az idegen nyelv – angol, francia vagy német – nyelv ismeretének a hiánya, illetve erősebbek a családi, baráti kötelékek.

➤ Egyesült Királyság

A megkérdezett walesieknek mindösszesen fele utazott az elmúlt 2 év során egy másik európai országba, 20%-uk rokonokat ment meglátogatni, több mint 70%-uk pedig turizmus céljából. Az üzleti célból utazók aránya alacsonyabb: kevesebb, mint 10%. Az egyik legnagyobb gondnak a nyelvi korlátokat nevezték meg, noha csak a megkérdezettek alig negyede tartja ezt problémának. 46%-uk gondolja, hogy az utazás inkább lehetőséget és nem nehézségeket rejt magában. A válaszadók kevesebb, mint 10%-a mondta, hogy nem ismer olyat, aki máshol született és országukban telepedett le, 70%-uk több mint 3, a csoport majdnem fele 7 vagy annál több ilyen embert ismer.

➤ Litvánia

Az adatok tanulsága szerint minden harmadik megkérdezett utazott más európai országba az elmúlt 2 évben. Kétharmaduk egyáltalán nem utazott ebben az időszakban. Akik azt jelölték meg, hogy utaztak, közülük 3 fő Franciaországban, 3 fő Lengyelországban, 2 fő Lettországban, 2 fő Németországban, illetve más országokban volt.

A válaszokból az is kiderül, hogy leginkább turizmus céljából (13 fő) utaztak, az üzleti utazók száma 4 fő, rokonlátogatásra 5 fő utazott, 3 fő pedig “egyéb okot” nevezett meg.

Az utazással szembeni legfőbb akadályt a nyelvi korlátok képzik, ezt 26 ember nevezte meg. 10 főnek hiányozna a családja, barátai, 6 főnek gondot okozna a kulturális és hagyományok közötti különbség, 6 fő pedig attól tartan, hogy elveszne. Egyéb indokok (így az időjárás) nem nagyon szerepetek. 15 fő válaszolta azt, hogy szereti az utazással járó kihívásokat.

Arra a kérdésre, hogy ismernek-e külföldön született, Litvániában élő embereket: 25 fő nemmel válaszolt, 13 fő ismer 1-2 embert, 7 fő ismer 3-6 embert és 5 mondta azt, hogy ismer 7 vagy annál több ilyen embert.

➤ Magyarország

A magyar átlaghoz képest jelentősen többen felelték azt, hogy utaztak egy másik EU-s országba az elmúlt 2 évben. Miskolcra Szlovákia kedvelt úti cél, részben a közelsége (40 km) miatt (Budapestre is 80 kilométerre elérhető Szlovákia). Noha csak egy válaszadó jelölte meg utazási célnak a bevásárlást, de a régióból nagy a bevásárló turizmus aránya (élelmiszer, üzemanyag). Szlovákia és/vagy Románia még a nemzeti történelmi emlékezés szempontjából is közkedvelt úti cél. (Mivel Erdély és a mai Szlovákia nagy része 1920 előtt a Magyar Királyság, illetve az Osztrák-Magyar Monarchia része volt, így volt olyan válaszadó, aki országnevek helyett Erdélyt és Felvidéket írt válaszában). Ausztria közkedvelt úti cél a bevásárlás és a turizmus terén (rekreáció: sí utak). Az utazás legfőbb célja a turizmus (bevásárlás, nemzeti emlékhelyek megkeresése, rekreáció, síelés), 9 fő válaszolta, hogy üzleti célból utazott (főleg Ausztria és Németország az úti cél), 5 fő írta, hogy rokonlátogatásra ment (ami szokatlanul alacsony arány a 11-es kérdésben adott válaszokhoz képest). Az „egyéb” kategóriában 3 fő válaszolt: futball, tanulás, bevásárlás.

A lehetséges nehézségek kérdésénél a legtöbb válaszadó a nyelvi akadályokat nevezte meg, amely válasz jól reflektál az országban tapasztalható alacsony arányú nyelvoktatásra és nyelvismeretre. Néhányan neveztek meg egyéb nehézségeket is, de páran megjelölték, hogy szeretik a külföldi utazással járó kihívásokat.

A 10-es kérdésre, amely a külföldön született, de Magyarországra bevándoroltak ismeretére kérdez rá, a magyar kérdőív hozzáteszi a „nem magyarnak született” kitélt is, hogy jelen esetben lehetőleg arra kapjunk választ, hogy a megkérdezett ismer-e nem határon túli magyar bevándorlót. A válaszok meglepően magas aránya azonban némi zavart mutathat

a kérdőív megfelelő kitöltésében, mert 38 fő nevezte meg, hogy ismer több, leginkább 1-6 fő külföldön, de nem magyarnak születte, bevándorlót.

➤ **Németország**

A megkérdezett felnőttek 86%-a azt állította, hogy utazott más európai országba az elmúlt 2 évben, leginkább turizmus céljából. Leginkább a szomszédos országokat választják üdülési célból. A német utazási piac igen nagy, egyike a világ vezető utazóinak ("Reiseweltmeister" – utazó bajnok).

➤ **Olaszország**

A megkérdezettek jó fele vallotta azt, hogy nem utazott más európai országba az elmúlt 2 évben, a másik fele családlátogatás, tanulás vagy munka céljából utazott. Az utazással szembeni legnagyobb problémának a nyelvi akadályokat, illetve a család, barátok hiányát látták.

A megkérdezettek legnagyobb aránya (70%) állítja, hogy ismer legalább 7 olyan embert, aki más országban született és Olaszországban telepedett le. Ennek egyik fő oka, hogy a megkérdezettek nagy része olyan vidéki környezetben él, ahol nagy a bevándorló vendégmunkások aránya a mezőgazdaságban és annak üzemeiben. Ismert az a tény is, hogy Olaszországban az EU átlaghoz képest eleve nagy a bevándorlók aránya.

➤ **Törökország**

A válaszadók nagy többsége (84%) nem utazott semmilyen európai országba az elmúlt 2 évben. Összesen 6 fő (12%) mondta, hogy utazott. Esetleges problémaként két válasz merült fel, 3 fő esetében a nyelvi akadály, 2 fő esetében pedig a kultúra és a hagyományok különbsége.

7. Munkaerőpiac

7.1. Általános eredmények

A válaszadók több mint fele (54%) állította azt, hogy sem ők, sem családtagjaik nem dolgoztak vagy éltek egy másik európai országban. A megkérdezettek 38%-ának legalább egy családtagja dolgozott és 8%-uk felelte azt, hogy ő maga dolgozott külföldön.

A megkérdezettek kevesebb, mint fele (48%) egy jobb munkalehetőség reményében sem költözne külföldre, míg 26%-uk ilyen esetben legfeljebb az országon belül változtatna lakhelyet. Mindösszesen 14%-uk költözne a világon bárhova egy jobb munka reményében, 10%-uk pedig csak Európán belül lenne hajlandó költözni.

A megkérdezettek 40%-a határozottan szívesen hallana több információt az európai programokról és ösztöndíjakról. További 43%-ukat pedig valószínűleg érdekelnék az ilyen információk. A válaszadók 35%-át érdekelnék az Európán belüli utazással, mobilitással és munkával kapcsolatos többlet információk. További 40%-ukat pedig valószínűleg érdekelnék az ilyen információk. A megkérdezettek több mint 80%-ának állítása szerint nem hallott az EURES hálózatról, és csak kevesebb, mint 4%-uk, akik hallottak is róla és ki is próbálták.

Az eredmény jól mutatja az Európai Unió egyik alap gondolatának szellemét: az EU-n belüli szabad utazás, költözés és munkavállalás elvét. A mai európai ember jóval többet utazik és tart kapcsolatot más európaiakkal, mint korábban. Számos olyan politikai kezdeményezés, intézményi haló létezik, amik a könnyebb munkavállalást segítik elő a külföldieknek az EU tagállamokon belül.

7.2. Országokénti elemzés

➤ Bulgária

A válaszadók többsége (77%) nem költözne el egy jobb munka reményében, de ha el is hagynák lakhelyüket, akkor is inkább az országon belüli költözést részesítenék előnyben (14%).

A megkérdezettek jelentős többsége (91%) örülne, ha több információt tudhatna meg az egyéb európai kultúrákról. 70%-uk szívesen hallana az EU-ról, a programokról és ösztöndíjakról. Kicsit kevesebb, mint a válaszadók fele (48%) kifejezetten örülne, ha több információhoz juthatna az utazásról, az Unión belüli munkavállalásról és költözésről, egy

másik 26%-ot meg valószínűleg érdekelné mindez. A megkérdezettek kevesebb, mint 20%-a hallott eddig az EURES hálózatról és csak 9% próbálna ki a használatát.

➤ **Egyesült Királyság**

A walesi válaszadók kevesebb, mint 20%-a dolgozott más európai országban és 25%-uk egy jobb munka reményében sem kíván külföldön dolgozni. Ugyanakkor 25%-uk szívesen dolgozna Európában másutt, és 35%-uk bárhol máshol a világban. A megkérdezettek 80%-a szívesen kapna információt az európai ösztöndíjakról, illetve a mobilitás, munkavállalás lehetőségeiről és közel 85%-uk pedig szívesen tudna meg többet más európai kultúrákról. Jóformán senki nem hallott az EURES hálózatról és 20%-ukat nem is érdekelnék a rendszer által nyújtott lehetőségek. De 75%-ukat érdekelné.

➤ **Litvánia**

A válaszadók nagyobb része (22 fő) mondta azt, hogy sem ő, sem családtagjuk nem élt vagy dolgozott külföldön, míg 13 fő azt mondta, hogy van olyan családtagjuk, aki Németországban, az Egyesült Királyságban, Lettországon, Norvégiában, az Egyesült Államokban, Svájcban vagy Franciaországban él. A megkérdezettek nagy része, 20 fő, azt válaszolta, hogy nem költözne más helyre munka miatt, 16 fő pedig úgy nyilatkozott, hogy csak országon belül költözne. Ugyan ezen legutóbbi válaszok nem bírnak kiemelkedő súllyal a jelen felmérésben.

A megkérdezettek többségét érdekelnék az egyéb kultúrák, szívesen megtudnának róluk többet is. Szintén jelentős érdeklődés mutatkozik az EU által kínált különböző programok és ösztöndíj lehetőségek iránt. Néhány válaszadó hallott már az EURES hálózatról. Azok közül, akik pedig még nem hallottak a hálózatról, igen nagy érdeklődés mutatkozott (20 fő), de aránylag magas volt azok száma is, akiket nem érdekelné ez a lehetőség (15 fő).

➤ **Magyarország**

Noha a magyarokról általánosan kialakult vélemény szerint nehezen hagyják el otthonukat, környezetüket, de mégis sokan próbálkoztak egy jobb élet reményében a külföldi étellel. Általában mindig a családi legendák közé tartozott és tartozik, hogy van egy külföldön élő, boldoguló rokon (nagybácsi), hagyományosan Ausztriában, Németországban, illetve szerte a nagyvilágban. 12 válaszadó írta azt, hogy már élt (többnyire tanult) külföldön, néhányan több

országban is eltöltöttek hosszabb időt. Ugyanez a megállapítás nagyjából érvényes a családtagokra is. Ausztria és Németország (NSZK) volt a legnépszerűbb kiutazási célpont 1989 előtt, ez részben ma is így van. Az EU-ba való belépés (2004) és az akkor rögtön megnyíló munkaerő piaci lehetőségek sok embert vonzottak az Egyesült Királyságba és Írországra. Egyéb célországként megjelölték még Franciaországot, Hollandiát, Svédországot.

A válaszadók közel fele (23 fő) írta azt, hogy még egy jobb munka reményében sem hagyná ott hazáját, ami jól tükrözi az általános hozzáállást. 13 ember írta, hogy a világon bárhova elmenne egy jobb munka miatt, 3 fő viszont csak Európán belül mozogna és 5 fő költözne csak az országon belül. Néhány konkrét lehetséges célállomást is megneveztek: Hollandia, Dánia, Svédország, Olaszország, Norvégia, Ausztria, az Egyesült Királyság, Távol-Kelet.

A megkérdezettek általában nyitottak lennének arra, hogy új információkat kaphassanak munkalehetőségekről és a mobilitás lehetőségéről, az EU programokról és ösztöndíjakról, illetve más kultúrákról. Összesen 16 válaszoló vallotta, hogy hallott már az EURES hálózatról, de közülük csak 4 fő próbálta ki. A többiek ugyan nem hallottak róla, de általában érdekelné a lehetőség, hogy milyen perspektívákat adhat a hálózat.

➤ **Németország**

Alapvetően pozitív a mobilitáshoz való hozzáállás és nagyobb az érdeklődés az európai külföldi munkavállalás irányába is, de a feltételek nagyon széles skálán mozognak. 43%-uk költözne el jobb munka reményében külföldre, és mivel a megkérdezettek 46%-a 56 éves és annál idősebb korosztályból került ki, az eredmény jól mutatja a korosztályi struktúrát.

➤ **Olaszország**

A felnőtt megkérdezetteket alapvetően nem érdeklik a külföldi munkavállalás lehetőségei, hiszen általában már kialakult a saját magán és szakmai élete az országban. De a fiatalabb családtagokat már jobban érdekli a külföldre utazás kérdése (ezek a válaszok inkább a nem mezőgazdasági munkából élőkől érkeztek).

➤ **Törökország**

A válaszadók közel 32%-a nyilatkozott úgy, hogy csak országon belül költözne el, és közel hasonló mennyiségben, 30% válaszolták, hogy egyáltalán nem hagynák el lakóhelyüket. A válaszadók nagy része (38%) kifejezetten örömmel hallana más európai kultúrákról. Nagyobb többség, 60% mondja azt, hogy szívesen hallana ez EU általkínált programokról, ösztöndíjakról. 39%-uk pedig örülne, ha több információhoz juthatna az utazásról, az Unión belüli munkavállalásról és költözésről.

8. Aktív állampolgárság

8.1. Általános eredmények

A válaszadók több mint 62%-a vallotta azt, hogy részt vett a legutóbbi Európa Parlamenti választáson. A távolmaradók közül 26%-26% említette, hogy általában nem érdekli a politika, illetve, hogy nem tud pártot választani, 15%-uk pedig nem hisz az európai politikában.

A közös valutát illetően 53% válaszolt pozitívan, hogy fontos egy európai egységes pénz (euro) megléte, ugyanakkor 24% nem ért egyet ezzel az állítással. 23% számára a kérdés indifferens vagy nem ért hozzá.

8.2. Országokénti elemzés

➤ Bulgária

A válaszadók nagy többsége (87%) állította, hogy részt vett a legutóbbi Európa Parlamenti választásokon. A távolmaradók leginkább a politikai érdeklődés általános hiányát, illetve az európai politikai iránti bizalmatlanságot nevezték meg, de volt olyan vélekedés is, hogy az ország nincs megfelelően reprezentálva az Európa Parlamentben.

A megkérdezettek több mint 60%-a értékeli pozitívan az európai közös valuta létét.

➤ Egyesült Királyság

A megkérdezettek kevesebb, mint fele szavazott az Európa Parlamenti választásokon és a távolmaradás legfőbb indokaként a bizonytalan pártválasztást nevezték meg (30%). Alapvetően alacsony azoknak az aránya, aki szerint nem fontos egy európai közös valuta

megléte, de ugyanakkor sokan (35%) jelölték meg a bizonytalan kategóriát. 45% viszont úgy gondolja, hogy fontos a közös európai valuta megléte.

➤ **Litvánia**

Az adatok azt mutatják, hogy a válaszadók többsége élt azzal az állampolgári jogával, hogy részt vett az Európa Parlamenti választásokon: 32 fő válaszolt igennel. A távolmaradók részben nem tudtak pártot választani (5 fő), részben úgy gondolták, hogy az ország nincs megfelelően reprezentálva az Európa Parlamentben (4 fő).

A válaszadók többsége támogatja a közös európai valuta meglétét (23 fő), 14 fő válaszolt úgy, hogy semmit nem tud róla és 9 fő válaszolt negatívan.

➤ **Magyarország**

Noha a magyaroknak csak 39%-a vett részt a 2009-es Európa Parlamenti választásokon (és mindezt leginkább a 2010-es hazai parlamenti választások erőpróbájának tartották), és ez az arány erőteljesen alatta van az európai átlagnak, a megkérdezett 50 főből 35 állította, hogy részt vett, 15 pedig, hogy nem. Ez az arány (70%-os részvétel) lényegesen magasabb a nemzeti átlagnál. A távolmaradók kevésbé indokolták döntésüket, egy fő nyilatkozta, hogy ment volna, de nem volt lehetősége, egy másik pedig, hogy „gyűlöli a politikusokat”.

Ami a közös európai valutát illeti, az embereknek alapvetően nincs különösebb véleményük a kérdéstről. Ez leginkább abból ered, hogy a csatlakozási céldátum nincs kézzel fogható távolságban és állandóan módosul (jelenleg nem korábban 2020-nál). Korábban, amikor a céldátum még csak 2-4 évben rajzolódott ki, akkor még kevesen értették a közös valuta funkcióját, de a kialakuló Euro válság miatt egyre többen tekintenek szkeptikusan a kérdésre. Ez érződik a kutatás kérdéseire adott válaszokban is. 26 válaszadó vélekedett pozitívan a közös valuta bevezetéséről és 18 ellenezte azt.

➤ **Olaszország**

A célcsoport alapvetően nem érdeklődik a politika iránt. Általánosan tapasztalható a politikusok, a képviselő-jelöltek szembeni nagyfokú bizalmatlanság.

➤ **Németország**

Háttér információ: 1997-től 2009-ig a német választói részvétel az Európa Parlamenti voksolásban 66%-ról 43%-ra csökkent. Jelen kérdőív válaszadói azonban 71%-ban állították azt, hogy részt vettek a legutóbbi Európa Parlamenti választásokon, ami jelentősen eltér az átlagos részvételi aránytól.

➤ **Törökország**

A kérdőív ezen része jelenleg nem releváns Törökországra.

9. Összegzés

A hét partnerországban elkészített felmérés sok közös vonást, hasonló vélekedést mutat a közös európai kérdésekben. Noha a felmérésben résztvevő csoportok, korosztályok igencsak eltérőek voltak egymástól, a közös kérdésekben hasonló volt a válaszok tendenciája. A felmérés kimutatta, hogy az európai kontextus és a project elérendő eredményeinek pozitív megközelítése sok hasonlóságot eredményez az európai dimenzióba helyezett saját nemzeti identitás területén. Európát egyöntetűen egy olyan kulturális közösségnek határozzák meg, amelyben a nemzetek saját identitásukból, illetve az európai kulturális hatásokból, a toleranciából táplálkoznak egyaránt. Az az elképzelés, hogy az EU-nak nyitottnak kell lennie más kultúrák és szellemiségek irányába, erőteljesen pozitívan jelent meg a válaszadók többségében. Sokak számára fontos az egymástól való tanulás, a tapasztalatok elérésének lehetősége.

A válaszokban megfogalmazott nyitottság az egymás kultúrájának megismerésére fellelhető a mobilitás szintjének emelkedésében, főként a régi tagállamok közt. A mobilitási hajlandóság azonban alacsonyabb, a megkérdezettek többsége egy jobb munka lehetősége miatt sem hagyná el jelenlegi lakhelyét. Ez a jelenség jól magyarázható a fő megkérdezett célcsoport jellemzőjével: alacsonyabb végzettségű, idősebb vagy korosabb munkavállaló, akik körében kisebb a kockázati hajlandóság, illetve nagyobb annak a félelme, hogy egy másik országban elvesztené a megszokott komfortérzetét.

Nem szabad azonban alábecsülni azokat az aggasztó véleményeket, amely a válaszadók többségében megfogalmazódott, hogy az EU már a jelenlegi problémait sem tudja

megfelelően megoldani. Ugyanakkor a megkérdezettek többsége pozitívan áll hozzá az EU bővítéséhez, de emellett a jelenlegi gazdasági válság sokakban növelte a bizonytalanságot.

A felmérés az átlagosnál nagyobb állampolgári aktivitást mutat az európai ügyeket illetően, illetve pozitívan nyilatkoztak arról is, hogy az EU és annak bővítése erősítheti a tagállamokat is.